

Jaroslav Horejc (1886–1983) / Mistr českého art deco

28. 9. 2016 – 8. 1. 2017

Galerie hlavního města Prahy

Dům U Kamenného zvonu

Staroměstské nám. 13, Praha 1

Otevřeno út–ne, 10:00–20:00

Autorka výstavy: Olga Malá

Odborná spolupráce: Martina Lehmannová, Eva Neumannová, Vendula Hnídková

Jaroslav Horejc je bezpochyby jednou z významných uměleckých osobností minulého století. Již vrstevníky byl tento Suchardův žák oceňován pro všestrannost, s níž dokázal zasáhnout nejen do oblasti sochařství, ale také do užitého umění. Nicméně právě mezioborovost měla v důsledku vliv na to, že jeho dílo nebylo doposud systematicky zpracováno ani vystavováno ve své autorské celistvosti. Již od počátku vzniku samotné ideje Horejcovy výstavy bylo zřejmé úskalí spočívající v interpretaci díla umělce uznávaného v oblasti užitého umění, avšak v sochařství spíše marginalizovaného, protože jeho plnému uznání bránila pejorativní nálepka „dekorativismu“.

Akceptace Horejcovy volné sochařské tvorby se ubírá složitějšími cestami. Ačkoli se od počátku své umělecké dráhy pohyboval v těsné blízkosti progresivních generačních soupeřů sochařů i architektů, jejich radikální reakce na vyčerpávající se secesi jako expresionismus nebo kubismus pro něj zřejmě nepředstavovaly přímou výzvu (ač určitou reflexi obou směrů najdeme i v jeho pracích). Horejc naopak secesi jako výchozí inspirační matici přijal a pokusil se ji inovovat a ozvláštnit vlastním „originálním“ způsobem. Jako student Suchardova sochařského ateliéru byl o soudobém uměleckém dění dobře informován, své umělecké vzory však od počátku hledal také v minulosti. Inspiroval se především archaickým řeckým sochařstvím, ale v jeho pracích najdeme také vlivy egyptského, etruského a sumerského původu. Byl rovněž velkým milovníkem italské renesance a Itálii navštívil asi dvacetkrát. Často se zaměřoval na osobnosti a slohová období, která byla časově a místně domácí scéně vzdálená, jako by se záměrně a s určitou tvrdošíjností snažil o nezávislost na domácích paradigmatech.

Po celou dobu Horejcovy dlouhého života zůstává jeho dílo v Čechách vnímáno jako solitérní umělecký projev bez následovníků stranou hlavních vývojových souvislostí moderního českého sochařství. Stigma izolacionalismu prolomil až konstrukt mezinárodního fenoménu **art deco**, do jehož kontextu byla Horejcovy tvorba v průběhu osmdesátých a devadesátých let minulého století dodatečně vřazena. Hlavní zásluhu na tom má historička Jana Horneková z Uměleckopřemyslového musea, která jej v roce 1998 ve výstavním katalogu *České art deco 1918–1938* kodifikovala jako stěžejního reprezentanta českého art deco. K přehodnocení došlo se zpožděním několika desetiletí a v rámci art deco – stylu, který v době, kdy Horejc vytvářel díla, pro něj je dnes oceňován jako jeho vrcholný reprezentant, však pod tímto označením ještě

Galerie hlavního města Prahy je jednou z nejvýznamnějších galerií v České republice, která se ve své výstavní činnosti zaměřuje zejména na moderní a současné umění. Shromažďuje, ochraňuje a odborně zpracovává umělecké sbírky hlavního města Prahy. V současné době GHMP vystavuje v osmi objektech: v Domě U Kamenného zvonu, v Domě U Zlatého prstenu, v Městské knihovně – 2. patro, v Colloredo-Mansfeldském paláci, v Domě fotografie, v Bílkově vile, v Zámku Troja a v Domě Františka Bílka v Chýnově.

nefiguroval. Přitom je třeba si uvědomit, že cesta ke „comebacku“ Horejcovy sochařského díla vedla přes užité umění a přes širší nadnárodní kontext a teprve v důsledku konstituování art deco jako mezinárodního fenoménu.

Zpočátku jsem se při průzkumu snažila v duchu klasického uměnovědného přístupu Horejcovu sochařskou tvorbu mapovat a vyhodnocovat rovnoměrně, avšak čím podrobněji jsem se jí zabývala, tím více jsem oceňovala díla, která lze za art decová považovat. Bylo zřejmé, že z hlediska klasické sochařské stavby a proporcí snad nejsou zvládnuta tak jako některé Horejcovy pozdější práce z třicátých až padesátých let, disponují však mimořádnou působivostí a zdají se být vnitřním úběžníkem jeho tvorby.

Při vědomí skutečnosti, že fenomén art deco umožňuje Horejcovu tvorbu aktualizovat a uchopit ji v celku, bez oborového dělení, pracovala jsem s ním jako s kritériem jeho uměleckého přínosu. Jeho vrcholná díla z let 1915–1927, tedy ta, která lze považovat za art decová, se však zároveň vřazují do kontextu českého sochařství spojovaného s novým moderním klasicismem, jehož exponenty byli v této době Jan Štursa, Otakar Španiel a Ladislav Beneš.

Výstava v Domě U Kamenného zvonu představuje – na rozdíl od předcházejících monografických výstav pořádaných v sedmdesátých letech zaměřených buď na sochařské, nebo uměleckořemeslné práce – Horejcovu tvorbu poprvé v unikátním celku propojujícím obě sféry. Ve spojování nepostupuje přitom mechanicky. Ve starobylém Domě U Kamenného zvonu, rezonujícím s mnohdy programovou archaičností Horejcových děl, lze sice najít prostory věnované výhradně sochařské nebo designéřské tvorbě, převládají však prostory „smíšené“. Koncepce výstavy, volně respektující chronologickou osu, vychází především z logiky jednotlivých tematických či jinak vázaných celků. Ideu jednoty akcentuje invenční instalace architekta Josefa Pleskota, jež potlačuje obvyklé hierarchické mezioborové aspekty a umožňuje přímou konfrontaci sochařských a užitých děl.

V expozici jsou prezentovány Horejcovy rané sochařské práce (*Orfeus* z roku 1908, *Tanečnice / Ženský akt*, 1909), reflektující umělcův obdiv k osobnostem jako Gustav Klimt nebo Franz Metzner, souběžně s rozsáhlým souborem užitých prací pro pražské umělecké družstvo Artěl (Domácí oltářík, 1909; keramické sošky andílků putti; proslulé kubizující vázy č. 666/1 a č. 999/1, 1911 i pozoruhodný *Pražský pohár* z rytého skla, 1922). Na ně navazují plastiky, v nichž se mísí archaizující vlivy (posílené díly francouzského sochaře Antoina Bourdella) s působením tvůrců skupiny Sursum sdružující umělce tzv. druhého symbolismu (*Tanečnice*, 1912). Návrhářskou tvorbu desátých a dvacátých let na výstavě dokumentují práce z kovu (krbové mříže, šperky tepané z pakfongu...), scénické a kostýmní návrhy (pro tanečnici Anku Čekanovou, 1925) a nejrůznější interiérové doplňky. První část výstavy uzavírají vrcholné plastiky z let 1915–1927 (*Orfeus*, 1916; *Moře* 1916; *Hermes*, 1915–1918; varianty *Pallas Athény*) v konfrontaci s ukázkami užitých prací z téhož období (stolní hodiny s Pallas Athénou, 1922; *Alegorie podzimu*, 1926–1933).

V druhé části výstavy připomíná početný soubor Horejcovy díla, která byla v roce 1925 součástí české reprezentace na **Mezinárodní výstavě dekorativních umění v Paříži**; vedle drobnějších bronzových a keramických plastik zahrnuje čtyři slavné ryté poháry: *Bakchus*; *Kanaán, země blahobytu a plodů*; *Tanec a Tři bohyně*, 1920–1923 realizované firmou J. & L. Lobmeyr's Neffe Stefan Rath z Kamenického Šenova, které se řadí k nejvýznamnějším dílům českého sklářství první republiky a autor za ně získal v Paříži významné ocenění Grand Prix v kategorii skla.

Součástí expozice Československého pavilonu v Paříži byly také čtyři skleněné lustry, jejichž architekturu navrhl Pavel Janák a figurální alegorické postavy z bronzu Jaroslav Horejc. Sochy odlila pražská firma Franty

Galerie hlavního města Prahy je jednou z nejvýznamnějších galerií v České republice, která se ve své výstavní činnosti zaměřuje zejména na moderní a současné umění. Shromažďuje, ochraňuje a odborně zpracovává umělecké sbírky hlavního města Prahy. V současné době GHMP vystavuje v osmi objektech: v Domě U Kamenného zvonu, v Domě U Zlatého prstenu, v Městské knihovně – 2. patro, v Colloredo-Mansfeldském paláci, v Domě fotografie, v Bílkově vile, v Zámku Troja a v Domě Františka Bílka v Chýnově.

Anýž; skleněné části vyrobila sklárna Elias Palme z Kamenického Šenova (dnešním pokračovatelem je Preciosa – Lustry a.s.). Po skončení výstavy v Paříži byly lustry věnovány Mezinárodní organizaci práce pro budovu ředitelství v Ženevě (nyní sídlo Mezinárodní obchodní organizace). Dvěma pořadajícím institucím aktuální Horejcovy expozice Galerii hlavního města Prahy a Uměleckoprůmyslovému museu se podařilo díky velkorysému přístupu firmy Preciosa dojednat obnovu a transport jednoho z původních lustrů a jeho následné umístění v Domě U Kamenného zvonu, jež bude jako mimořádná akce realizováno v průběhu výstavy.

Po pařížské výstavě Horejc omezil své práce pro sklo a zaměřuje se na monumentální i komorní plastiky, v nichž se linie art deco prolíná s přísnější klasicizující linií (reliéf *Idyla* ze vstupu do usedlosti Hřebenka, 1927) a do jisté míry také s jeho pracemi, jež lze vřadit do blízkosti civilistního proudu českého sochařství (reliéfy kovových mříží pro interiér budovy *Tabákové reže*, 1926–1928).

Pozdější sochařská tvorba se od konce dvacátých let až do šesté dekády dvacátého století, kdy umělec své pracovní aktivity utlumuje, rozbíhá více směry. Je zastoupena početnou řadou figurálních plastik do interiéru a exteriéru (*Primavera*, 1928; *Odpočívající*, 1939–1940), modely k monumentálním sousoším (*Pomník památce padlých ve Dvoře Králové* 1922; *Pomník padlým ve Varnsdorfu*, 1948) a sérii minuciózních ženských portrétních hlav (*Vinná réva*, 1942–1946; *Medusa*, 1940).

Celoživotní umělecká produktivita Jaroslava Horejce našla bohaté uplatnění na mnoha architektonických zakázkách. Široké spektrum veřejných i soukromých úloh, kterých se zhostil ve spolupráci s architekty, sahalo od menších realizací, jako byly hrobky, přes pomníky komorního i monumentálního měřítka po sochařskou dekoraci staveb. V Domě U Kamenného zvonu ji připomínají práce pro katedrálu sv. Víta (proslulé alegorie ročních období z *mříže Zlaté brány*, 1954–1957; tzv. *Pycklerův epitaf*, 1927–1929) a reliéfy se svícem pro mauzoleum Jana Amose Komenského v Naardenu (1937).

Zajímavostí výstavy je krátká sekvence z filmu Martina Friče *Císařův pekař a Pekařův císař* (1951), vztahující se k málo známé skutečnosti, že Jaroslav Horejc byl autorem návrhu proslulé postavy Golema.

U příležitosti výstavy vychází publikace, která je rozsáhlým katalogem zahrnujícím odborné texty tematizované problematikou výtvarných oborů, jimž se Jaroslav Horejc věnoval – sochařství (Olga Malá), práce pro architekturu (Vendula Hnídková) a užité umění (Martina Lehmannová). Zásadní částí monografie je soupis díla od Evy Neumannové, do něhož jsou zařazeny také nové dosud neznámé práce, které tato autorka při svém průzkumu objevila; nejvýznamnější z nich se podařilo zapůjčit i do výstavy (luneta pro Adamovu lékárnu v Praze z roku 1908 a alegorické sochy pro Občanskou záložnu v Praze – Karlíně v roce 1924).

Kromě Horejcových prací, které spravují obě pořadající instituce, tedy Galerie hlavního města Prahy a Uměleckoprůmyslové museum v Praze, jsou na výstavu zapůjčena díla z různých státních či veřejných sbírek (Národní galerie v Praze, Národní muzeum a regionální muzea a galerie) i ze sbírek soukromých, mezi nimiž zaujímá přední místo sbírka znalce a milovníka Horejcovy tvorby Tomáše Hejtmánka. Součástí výstavy jsou také významné zápůjčky z MAK–Österreichisches Museum für angewandte Kunst/Gegenwartskunst Wien (MAK–Rakouské muzeum užitého/současného umění ve Vídni).

Olga Malá

Galerie hlavního města Prahy je jednou z nejvýznamnějších galerií v České republice, která se ve své výstavní činnosti zaměřuje zejména na moderní a současné umění. Shromažďuje, ochraňuje a odborně zpracovává umělecké sbírky hlavního města Prahy. V současné době GHMP vystavuje v osmi objektech: v Domě U Kamenného zvonu, v Domě U Zlatého prstenu, v Městské knihovně – 2. patro, v Colloredo-Mansfeldském paláci, v Domě fotografie, v Bílkově vile, v Zámku Troja a v Domě Františka Bílka v Chýnově.

Jaroslav Horejc 1886–1983 / Mistr českého art deca

Výstavu pořádá Galerie hlavního města Prahy ve spolupráci s Uměleckoprůmyslovým museem v Praze

Autorka výstavy: Olga Malá

Výběr děl: Olga Malá, Martina Lehmannová, Eva Neumannová

Doprovodné texty do výstavy: Olga Malá, Martina Lehmannová, Eva Neumannová, Vendula Hnídková, Arno Pařík

Architektonické řešení: Josef Pleskot, Eva Vopátková

Grafické řešení: Jan Havel

Redakce textů a anglický překlad: Vladimíra Šefranka Žáková

Instalace a produkce, vedoucí: Diana Brabcová

Marketing, vedoucí: Miroslav Koláček

PR, vedoucí: Michaela Vrchatová

Vzdělávací programy, vedoucí: Lucie Haškovcová

Děkujeme firmě Preciosa – Lustry, a.s. z Kamenického Šenova za obnovu lustru z knihovny Centra Williama Rapparda v budově Světové obchodní organizace v Ženevě pro tuto výstavu.

Výstava vznikla za finanční podpory grantem Ministerstva kultury a je doprovázena stejnojmennou publikací vydanou Galerií hlavního města Prahy realizovanou nakladatelstvím Verzone.

Výstava se koná pod záštitou Adriany Krnáčové, primátorky hlavního města Prahy

Mediální partneři: A2, Art & Antiques, ArtMap, Český rozhlas, PragueEventsCalendar, Týden, Radio 1

Místo konání: Dům U Kamenného zvonu, Staroměstské nám. 13, Praha 1

Termín konání: 28. 9. 2016 – 8. 1. 2017

Otvírací doba: út–ne 10:00–20:00

Vstupné: 120 Kč plné (dospělí) / 60 Kč snížené (studenti) / 30 Kč (senioři)

Kontakt pro novináře: Michaela Vrchatová, +420 725 818 721, vrchatova@ghmp.cz

Další informace: www.ghmp.cz

Galerie hlavního města Prahy je jednou z nejvýznamnějších galerií v České republice, která se ve své výstavní činnosti zaměřuje zejména na moderní a současné umění. Shromažďuje, ochraňuje a odborně zpracovává umělecké sbírky hlavního města Prahy. V současné době GHMP vystavuje v osmi objektech: v Domě U Kamenného zvonu, v Domě U Zlatého prstenu, v Městské knihovně – 2. patro, v Colloredo-Mansfeldském paláci, v Domě fotografie, v Bílkově vile, v Zámku Troja a v Domě Františka Bílka v Chýnově.

DOPROVODNÝ PROGRAM K VÝSTAVĚ:

Komentované prohlídky s autorkou výstavy:

čt 13. 10. v 18:00

út 15. 11. v 18:00

út 6. 12. v 18:00

Sobotní výtvarné workshopy

so 29. 10. 2016 13:00–18:00 **Napsáno ve tváři**, Dům U Kamenného zvonu

so 26. 11. 2016 13:00–18:00 **Smysl a kouzlo dekoru**, Dům U Kamenného zvonu

Ve výtvarných reakcích budeme reflektovat osobitou formu stylizace portrétu a lidské postavy v tvorbě Jaroslava Horejce, významného představitele stylu art deco. Po formální a obsahové stránce se budeme věnovat antické mytologii, biblickým námětům a vlivům umění Mezopotámie a Egypta. Navrheme dekory pro užité předměty (vázy, sklenice atd.) inspirované černofigurovým a červenofigurovým stylem vázového malířství, které bylo silným podnětem i pro autora. S použitím předloh prezentovaných artefaktů vytvoříme velkoformátové kresby, evokující nástěnné malířství starého Řecka. Ze získaných poznatků a vjemů budou moci návštěvníci čerpat také při vytváření drobných plastik z keramické hlíny.

Sobotní workshopy jsou určené dětem, rodinám s dětmi a dalším zájemcům všech věkových kategorií včetně seniorů a znevýhodněných. Příchod a odchod je individuální, tzn. kdykoliv ve vymezeném čase.

Výtvarný ateliér pro dospělé a seniory

ne 2. 10. 2016 15:00–18:00 **Reliéf a antická mytologie**, Edukační centrum v Colloredo-Mansfeldském paláci

ne 23. 10. 2016 15:00–18:00 **Dekor a výzdoba v plastickém pojetí**, Edukační centrum v Colloredo-Mansfeldském paláci

V rámci výtvarného ateliéru se zaměříme na umělce Jaroslava Horejce z pohledu jeho sochařské tvorby, která je inspirovaná antickými postavami (Pallas Athéna, Hérakles, Hermes, Orfeus aj.). Účastníci se budou věnovat reliéfní sochařské práci pomocí kombinované techniky a vyzkouší si různé postupy modelování (práce se špachtlí, vyrývání, rytá kresba aj.). Zaměříme se na autora jako na výraznou osobnost českého dekorativismu a na představitele stylu art deco. Budeme se zabývat tvaroslovím skleněných exponátů a šperků umělce. Uplatníme výtvarné techniky koláže, asambláže, při kterých budeme řešit plastický motiv, objem tvarů a prostorovost v reliéfní tvorbě.

Interaktivní prohlídky výstavy pro všechny typy škol i další věkové a zájmové skupiny s možností následné výtvarné reakce ve formě vlastní tvorby. Akce přizpůsobujeme časově, tematicky i úrovní náročnosti konkrétním požadavkům každé školy.

Rezervace nutná

Cena: děti do 10 let, studenti uměleckých škol, pedagogové 5 Kč; nad 10 let 20 Kč

Kontakty: Lucie Haškovcová, lucie.haskovcova@ghmp.cz, 606 612 987, 608 216 418

Galerie hlavního města Prahy je jednou z nejvýznamnějších galerií v České republice, která se ve své výstavní činnosti zaměřuje zejména na moderní a současné umění. Shromažďuje, ochraňuje a odborně zpracovává umělecké sbírky hlavního města Prahy. V současné době GHMP vystavuje v osmi objektech: v Domě U Kamenného zvonu, v Domě U Zlatého prstenu, v Městské knihovně – 2. patro, v Colloredo-Mansfeldském paláci, v Domě fotografie, v Bílkově vile, v Zámku Troja a v Domě Františka Bílka v Chýnově.

Týden věnovaný haptickým edukačním aktivitám v Galerii hlavního města Prahy

Součástí doprovodných akcí bude i týden věnovaný edukačním aktivitám zaměřených na haptické vnímání umění. Proběhne ve dnech 2. – 8. 1. 2017 v Domě U Kamenného zvonu (v gotickém sále, sklepích, kapli a částečně i přímo ve výstavních sálech). Dané téma bylo zvoleno v souvislosti se sochařským zaměřením výstavy. Vybraná díla Jaroslava Horejce tak budou zpřístupněna nevidomým návštěvníkům alternativní formou (prostřednictvím taktilního vnímání jejich 3D kopií), která bude přínosná a zážitkově obohacující i pro ostatní návštěvníky. V daném týdnu proběhnou také přednášky, workshopy a další akce vztahující se k tomuto tématu. Program bude upřesněn na webových stránkách GHMP.

Kromě výše zmíněných akcí budou probíhat i další edukační aktivity zaměřené na ostatní cílové skupiny, jako jsou například znevýhodnění návštěvníci nebo rodiče s dětmi na rodičovské dovolené.

Galerie hlavního města Prahy je jednou z nejvýznamnějších galerií v České republice, která se ve své výstavní činnosti zaměřuje zejména na moderní a současné umění. Shromažďuje, ochraňuje a odborně zpracovává umělecké sbírky hlavního města Prahy. V současné době GHMP vystavuje v osmi objektech: v Domě U Kamenného zvonu, v Domě U Zlatého prstenu, v Městské knihovně – 2. patro, v Colloredo-Mansfeldském paláci, v Domě fotografie, v Bílkově vile, v Zámku Troja a v Domě Františka Bílka v Chýnově.